

ความสุจริตเที่ยงธรรมของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการตรวจสอบขององค์กรเอกชน

Fairness of Legislative Elections as Verified By Private Organization

นิรันดร์ คำเสมานันท์¹, ฤเดช เกศวิชัย², มนตรี พิริยะกุล³

Niran Khamsemanan¹, Rudech Kerwichai², Montree Piriyakul³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทศนคติทางการเมือง การตรวจสอบการเลือกตั้ง ที่มีต่อความสุจริตเที่ยงธรรมในการเลือกตั้ง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารในองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และอาสาสมัครตรวจสอบการเลือกตั้งที่สังกัดองค์กรเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนรวมทั้งสิ้น 294 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกระจายจำนวนตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรแต่ละองค์กรเอกชน ทำการศึกษาใน 4 ตัวแปร ได้แก่ ทศนคติทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การตรวจสอบการเลือกตั้ง และความสุจริตเที่ยงธรรม ศึกษาด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่าแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) มีค่าดัชนีความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ดีและสอดคล้องกับข้อมูลประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า Chi-Square = 139.27, df = 69, Relative Chi-Square = 139.27, GFI = .95, AGFI = .92, RMR = .026, RMSEA = .056 และ CN = 254.01 โดยทศนคติทางการเมืองส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง การตรวจสอบการเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่งผลต่อการตรวจสอบการเลือกตั้งและส่งผลต่อความสุจริตเที่ยงธรรม ซึ่งผลของสภาพของตัวแปรทุกตัวมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ ส่งผลให้การอภิปรายผลมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมทางการเมือง , การตรวจสอบการเลือกตั้ง ความสุจริตเที่ยงธรรม

¹ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

^{2,3} รองศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹ Doctor of Philosophy (Development Administration) Suan Sunandha Rajabhat University

^{2,3} Assoc. Prof. Dr., Suan Sunandha Rajabhat University

Abstract

The objective of this research is to study and to investigate the relationship between the citizen's participation, attitude, assessment and the fairness of the Thai election process and results. The data of this research was collected from the interview of 386 random non-government organization personnel who voluntarily conduct the assessment of fairness of the election procedure in Chiang Mai. This study looks at 4 main variables which are attitude, participation, verification process and the fairness of an election and the relation among them.

This research has been conducted with a qualitative and quantitative method approach. The Structural Equation Model (SEM) of this study have shown that the index of the combination is in the good level which is the evidence of Chi-Square = 139.27, df = 69, Relative Chi-Square = 139.27, GFI = .95, AGFI = .92, RMR = .026, RMSEA = .056 and CN = 254.01. The results of this research indicate that the attitude is directly correlated to the citizens' participation and the participation affects the verification process and the fairness of the election. The end result of all of the variables from SEM agrees with the raw data collected.

Key word : Participation in Election. Election Assessment, Election Fairness.

บทนำ

การตรวจสอบการเลือกตั้งเป็นภารกิจที่มีความสำคัญต่อการเลือกตั้งระบบใหม่ ตามรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2550 มาตรา 236 (8) กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองเพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตรวจสอบการเลือกตั้ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 (บทเฉพาะกาล) โดยให้องค์การเอกชนที่ได้

รับการรับรองเป็นผู้ช่วยเหลือจัดกระบวนการในการตรวจสอบการเลือกตั้ง ซึ่งบุคคล คณะบุคคล หรือประชาชนที่สนใจสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งได้ด้วยการสมัครเป็นอาสาสมัครในองค์การเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2550) องค์การเอกชนที่เป็นนิติบุคคลจะได้รับการรับรองให้ดำเนินการช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งได้คราวละ 4 ปี ส่วนองค์การเอกชนที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคลจะได้รับการรับรองให้ปฏิบัติงานได้คราวละ 2 ปี เมื่อได้รับการรับรองแล้วในพื้นที่ใดที่มีประกาศให้มีการเลือกตั้ง องค์การ

เอกชนดังกล่าวสามารถเสนอโครงการเข้าร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งได้โดยต้องปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง และถ้าคณะกรรมการหรือผู้บริหารองค์การเอกชนใดกระทำการอันเป็นการส่อในทางทุจริตหรือประพฤติมิชอบในการทำหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถเพิกถอนการรับรองให้ช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งได้ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2550)

แนวคิดการจัดการการเลือกตั้งให้มีความสุจริตเที่ยงธรรม ซึ่งสายหยุด เกิดผล (2550) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการดำเนินงานจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงาน 3 หน่วยงานประกอบด้วยคณะกรรมการเลือกตั้งที่เป็นกลาง องค์การเอกชนมีส่วนร่วมตรวจสอบ และผู้แทนพรรคการเมืองเข้าร่วมสังเกตการณ์ และทุกหน่วยงานทำหน้าที่ตามความรับผิดชอบที่กำหนด จากการศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยได้ศึกษาเชิงเอกสารและวิจัยในภาคสนามผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนกับพรรคการเมืองมีน้อยและสาเหตุของประชาชนที่มีส่วนร่วมกับพรรคการเมืองเพราะต้องการให้ชุมชนหรือท้องถิ่นได้รับการพัฒนาต้องการได้รับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพหรือในการดำรงชีวิต นอกจากนั้นพบว่าพรรคการเมืองไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบของการจัดกิจกรรมหรือเวทีการเมืองและข้อค้นพบในด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่าสาเหตุของการ

ไม่เข้าร่วมกับพรรคการเมืองเพราะประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อพรรคการเมืองซึ่งเป็นผลมาจากการคอร์รัปชั่น จึงไม่เกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมพื้นฐานทางการศึกษาและพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (วรกร คำสิงห์นอก, 2550)

ปัญหาการทุจริตเลือกตั้งยังคงเกิดขึ้นทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ในการทำหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมของคณะกรรมการเลือกตั้งได้เคยมีคำสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ในหน่วยเลือกตั้งที่มีปัญหา และได้เคยมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหลายจังหวัดจากการเลือกตั้งที่ผ่านมา การทุจริตการเลือกตั้งที่เคยเกิดขึ้น มีผลมาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องบางคนหรือบางกลุ่ม โดยมีตัวอย่างประเด็นเรื่องที่ได้รับแจ้งร้องเรียนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี 2544 ทั่วทั้งประเทศจำนวน 2,349 เรื่อง เรื่องที่ได้รับแจ้งสูงที่สุดคือ การแจกเงินจำนวน 842 เรื่อง รองลงมาคือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลตัวไม่เป็นกลาง 370 เรื่อง และการแจกของ 310 เรื่อง มีผลให้เรื่องที่ได้รับแจ้งเหตุนำไปสู่การพิจารณาของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จากข้อมูลการรับแจ้งเหตุของศูนย์ประสานงานการมีส่วนร่วมของประชาชน (ศสร.) นำไปสู่การประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ (กรณีใบเหลือง) จำนวน 18 เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดเหตุใน 19 เขตเลือกตั้ง ของ 14 จังหวัด และการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัคร (กรณีใบแดง) จำนวน 2 เรื่อง เกิดเหตุใน 2 เขตเลือกตั้งของ

2 จังหวัด รายละเอียดปรากฏตามตาราง 1 ตาราง 1 การจำแนกประเภทเรื่องที่ได้รับแจ้งร้องเรียนจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544)

อันดับที่	ประเภทเรื่องที่ได้รับการร้องเรียน	จำนวนเรื่อง
1	การแจกเงิน ได้รับแจ้ง	842
2	เจ้าหน้าที่ของรัฐวางตัวไม่เป็นกลาง	370
3	การแจกของ	310
4	การจัดเลี้ยง	165
5	การแจ้งเบาะแสการซื้อเสียงของหัวคะแนน	165
6	การคัดค้านการนับคะแนน คัดค้านผลการเลือกตั้ง"	127
7	การสัญญาว่าจะให้เงินและสิ่งของ	84
8	ทำการทุจริต ณ หน่วยเลือกตั้ง	30
9	ผู้สมัครขาดคุณสมบัติ	30
10	การจัดนำเที่ยว	29
11	การถูกข่มขู่	27
12	การขนคนมาลงคะแนน	26
13	การบริจาคเงินและสิ่งของ	25
14	การจัดมหรสพ	17
15	เรื่องอื่นๆ ซึ่งไม่จัดอยู่ใน 14 ประเภทข้างต้น	95
รวม		2,349

ที่มา : ศูนย์ประสานงานการมีส่วนร่วมของประชาชน (ศสร.)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนจัดเป็นการมีส่วนร่วม

ร่วมทางการเมืองในรูปแบบหนึ่งที่ประชาชนในสังคมกระทำร่วมกันเพื่อแสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตยในด้านความรับผิดชอบทางการเมือง การที่มีอาสาสมัครเข้ามาช่วยรัฐบาลบรรเทาปัญหาบ้านเมืองนั้นนับว่าเป็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งและสอดคล้องกับทุกภาคส่วนในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อช่วยสร้างสรรค์โลกที่ดีกว่าและปลอดภัยกว่าสำหรับมวลมนุษย์ ซึ่งการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งขององค์การเอกชนได้

รับการกำหนดให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง ได้แก่การมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งซึ่งปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งที่กำหนดให้องค์การเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550)

การจัดการเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพและยุติธรรม ต้องสามารถตรวจสอบการจัดการเลือกตั้งได้ในทุกขั้นตอน (Nelson, 2000) และการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งต้องเป็นความลับและมีความเป็นอิสระจะเป็นผลให้การเลือกตั้งมีส่วนช่วยให้เกิดความโปร่งใส (Pinto, 1997) นอกจากนั้นสุจริตเที่ยงธรรมในการเลือกตั้งยังหมายถึงรวมถึงกระบวนการในการจัดการเลือกตั้งและการลงคะแนนเสียงที่เป็นขั้นตอนที่ง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินงานและรวมถึงการตรวจนับและประกาศผลการลงคะแนนจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามสิทธิในระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน (บุญเสริม นาคสาร, 2547; จันทนา สุทธิจารี, 2544) การจัดตั้งองค์อิสระกลางถ่วงดุลอำนาจการบริหารของนักการเมือง การมีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่การทำประชาพิจารณ์ การทำประชามติ ทั้งนี้ภาคประชาสังคมจะต้องเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกที่กระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม (สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์, 2545; กระทรวงสาธารณสุข, 2549) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ร่วมทางการเมืองของประชาชน ประกอบด้วยเห็นว่าตนเองสามารถสร้างประโยชน์ส่วนรวมต่อสังคมได้ มองเห็นโอกาสในการเข้าร่วมหรือต้องการเห็นความโปร่งใสในการเมืองและมีบรรยากาศทางการเมืองที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Winter & Bellows, 1981) ในด้านทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมพบว่า ถ้าประชาชนมีทัศนคติทางการเมืองที่ดี การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะอยู่ในระดับสูงกว่ากลุ่มประชาชนที่มีความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง และในประเทศกำลังพัฒนาการไม่เข้าร่วมทางการเมืองของประชาชนไม่ใช่เพราะขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง แต่พบว่าประชาชนมีความเข้าใจการเมืองอย่างลึกซึ้ง ที่นำไปสู่ความเบื่อหน่าย เพราะมองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม แต่เป็นผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มการเมือง (Lendman, 2009)

การพัฒนาการเมืองที่จะมุ่งสู่การเป็นประชาธิปไตยนอกจากจะส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจทางการเมืองและแสดงออกทางการเมืองด้วยการให้ข้อมูลและแสดงการกระทำทางทฤษฎีหรือฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญขององค์การตรวจสอบการเลือกตั้งเอกชนที่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งในหลายๆครั้งที่ผ่านมา เพื่อให้กระบวนการตรวจสอบการเลือกตั้งขององค์การเอกชนมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และนำไปสู่ประสิทธิผลอันเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะทำให้การ

เลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริตเที่ยงธรรม ได้ผู้แทนของประชาชนอย่างแท้จริงในการเลือกตั้งทุกระดับทั่วประเทศ และจากการติดตามข้อมูลการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี 2550 บทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานขององค์การตรวจสอบการเลือกตั้งเอกชนและข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้งมีผลให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงความสุจริตเที่ยงธรรมของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยการตรวจสอบขององค์การเอกชน โดยมุ่งที่จะศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพราะจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดขนาดใหญ่ที่มีองค์ประกอบเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งครบถ้วนและยังได้รับงบประมาณตรวจสอบการเลือกตั้งมากที่สุดในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ มีจำนวนประชากรผู้มีสิทธิออกเสียงมากและมีจำนวนหน่วยเลือกตั้งมากถึง 2,526 หน่วย นอกจากนั้นยังมีเรื่องการร้องคัดค้านการเลือกตั้งที่นำไปสู่การออกใบแดงและใบเหลืองจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสุจริตเที่ยงธรรมของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการตรวจสอบขององค์การเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประเด็น คือ

1. ศึกษาสภาพของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทศนคติทางการเมือง การตรวจสอบการเลือกตั้ง และความสุจริตเที่ยงธรรมในการเลือกตั้ง
2. อิทธิพลของทัศนคติทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการตรวจสอบการเลือกตั้ง ที่มีต่อความสุจริตเที่ยงธรรมของการเลือกตั้ง

วิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวทางการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยเริ่มจากการกำหนดหัวข้อการวิจัย และการแจกแจงหัวข้อเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย กำหนดตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตลอดจนระเบียบวิธีวิจัย ต่อจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนารอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย สร้างมาตรวัดของแต่ละตัวแปรซึ่งผู้วิจัยได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและนารายการมาตรวัดมาใช้หรือนำมาพัฒนาเพื่อให้มีความเหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ สร้างเครื่องมือและทดสอบเครื่องมือ โดยคำนึงถึงความถูกต้องในเนื้อหา (content validity) และความเชื่อถือได้ (reliability) โดยใช้เทคนิควิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพบูรณาการร่วมกัน ประชากรเป้าหมายการวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วยองค์การเอกชนเพื่อตรวจสอบการเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 6 องค์การ ประชากรตัวอย่างการวิจัยเป็นอาสาสมัครตรวจสอบการเลือกตั้งขององค์การเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรจากองค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2550 โดยมีอาสาสมัครตรวจสอบการเลือกตั้งรวมจำนวน 8,603 คน กำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทาง

ของยามาเน (Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้สูตร $(n) = N / (1 + Ne^2)$ เมื่อ (N) = ขนาดของประชากร และ e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ในที่นี้กำหนดให้มีค่าเท่ากับร้อยละ .05 จากประชากรเป้าหมาย ได้ประชากรที่เป็นตัวอย่างการวิจัย 386 ราย และผู้วิจัยใช้วิธีการกระจายจำนวนตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรได้ตัวอย่างแต่ละองค์การ เอกชน จากนั้นดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรที่ต้องการจะศึกษา และเลือกสถิติวิเคราะห์ที่เหมาะสมเพื่ออนุมานค่าสถิติไปยังพารามิเตอร์ของประชากร โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ที่บูรณาการการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) การวิเคราะห์หัตถิทธิพล (Path analysis) และการประมาณค่าพารามิเตอร์ในการวิเคราะห์ถดถอย (Regression analysis) ไว้ด้วยกันในรูปสมการโครงสร้าง (SEM) (สุกมาศ อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ, และ รัชนีฏล ภิญญานานุกัณน์, 2551) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์การ เอกชนและคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด เชียงใหม่ จำนวน 8 ราย ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ได้นำข้อมูลเชิงคุณภาพมาเปรียบเทียบกับข้อค้นพบเชิงปริมาณ เพื่อสนับสนุนข้อค้นพบจากการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วยมาตรวัดที่เป็นแบบสอบถามอาสาสมัครตรวจสอบการเลือกตั้งที่สังกัดองค์การ

เอกชน จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้ มาตรวัดการตรวจสอบการเลือกตั้ง (VERIFIED) ประกอบด้วย ประสิทธิภาพผู้ตรวจสอบ (VER 1, $\alpha = .9115$) การรับแจ้งเบาะแส (VER 2, $\alpha = .8261$) และการเฝ้าระวัง (VER 3, $\alpha = .8999$) มาตรวัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง (PARTIC) ประกอบด้วย ความร่วมมือจากประชาชน (PAR 1, $\alpha = .8336$) การร้องเรียน (PAR 2, $\alpha = .9209$) การสังเกตการณ์ (PAR 3, $\alpha = .8399$) และบทบาทเจ้าหน้าที่ของรัฐ (PAR 4, $\alpha = .7972$) มาตรวัดทัศนคติทางการเมือง (ATTITUDE) ประกอบด้วย ทัศนคติการมีส่วนร่วม (ATTI 1, $\alpha = .7516$) การรับรู้ข้อมูล (ATTI 2, $\alpha = .7535$) ปัจจัยที่เข้าสู่องค์กร (ATTI 3, $\alpha = .7794$) มาตรวัดความสุจริตเที่ยงธรรม (FAIRNESS) ประกอบด้วย ความสุจริต (FAIR 1, $\alpha = .8161$) ความโปร่งใส (FAIR 2, $\alpha = .8640$) ความเที่ยงธรรม (FAIR 3, $\alpha = .7630$) และความสมานฉันท์ (FAIR 4, $\alpha = .7823$) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคือแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง

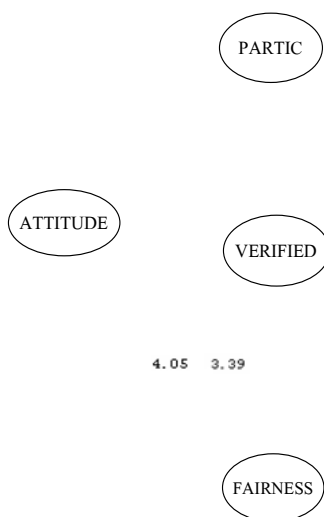
ผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์สภาพของตัวแปรพบว่า ตัวแปรทุกตัวตามกรอบแนวความคิดประกอบด้วย ตัวแปรทัศนคติทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การตรวจสอบการเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์กับตัวแปรความสุจริตเที่ยงธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ในการวัดขนาดและนัยสำคัญของเส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวชี้

วัด โดยวิเคราะห์จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบค่า + และค่า R2 พบว่าตัวแปรประจักษ์ของแต่ละตัวแปรแฝงที่อยู่ในแบบจำลองการวัดมีความเหมาะสมเป็นไปตามทฤษฎี และเมื่อทำการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างความสัมพันธ์ ผลการวิเคราะห์โดยรวมพบว่าค่าดัชนีวัดความกลมกลืนยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนจำลองให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่แสดงถึงความสอดคล้องของแบบจำลองและข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นแบบจำลองทางเลือกที่รูปแบบมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิง

ประจักษ์อยู่ในระดับดี โดยขนาดตัวอย่างวิกฤตเป็นตัวแทนที่ดีสำหรับข้อมูล (CN = 254.01) และตรวจสอบค่าดัชนีวัดความกลมกลืนพบว่า มีค่าตามเกณฑ์มาตรฐาน (GFI = .95, และ AGFI = .92) ซึ่งตัวแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นแบบจำลองทางเลือก ปรากฏดังภาพ

ภาพแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์

สรุปและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : ศึกษาสภาพของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทศนคติทางการเมือง การตรวจสอบการเลือกตั้งและความสุจริตเที่ยงธรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย การได้รับความร่วมมือจากประชาชน การร้องเรียนการสังเกตการณ์ และบทบาทเจ้าหน้าที่ของรัฐ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นไปในลักษณะของการได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการแจ้งข้อมูลหรือแจ้งเบาะแสการทุจริตการเลือกตั้ง จากผู้สมัครรับเลือกตั้งในรูปแบบการจำหน่ายสินค้าในราคาต่ำกว่าท้องตลาด การชุมนุมที่บ้านหัวคะแนน จัดเลี้ยงหรือการแจกสิ่งของ ทศนคติทางการเมือง ประกอบด้วย ทศนคติต่อการมีส่วนร่วม การรับรู้ข้อมูลและปัจจัยที่เข้าสู่องค์การ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าประชาชนสนใจในข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งจากการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการเลือกตั้งจากส่วนกลาง ประชาชนไปตรวจสอบสิทธิในการเลือกตั้งของตนเองและบุคคลในครอบครัว และในการเป็นอาสาสมัครเพราะมีอุดมการณ์ส่วนบุคคล ความต้องการช่วยเหลือสังคมและต้องการให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริตเที่ยงธรรม การตรวจสอบการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ประสพการณ์ผู้ตรวจสอบ การรับแจ้งเบาะแสและการเฝ้าระวัง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าอาสาสมัครส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านตรวจสอบและเฝ้าระวังและเคยได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบ

การเลือกตั้ง ด้านการรับแจ้งเบาะแส เป็นการแจ้งข้อมูลผ่านโทรศัพท์สาธารณะ โทรศัพท์มือถือ ส่งจดหมายทางไปรษณีย์ และพบว่ามีกรแจ้งเบาะแสทุกช่วงเวลา เช่น ก่อนการเลือกตั้ง ขณะเลือกตั้งและหลังการเลือกตั้ง ความสุจริตเที่ยงธรรม ประกอบด้วย ความเที่ยงธรรม ความโปร่งใส ความสุจริต และความสมานฉันท์ ลักษณะสภาพโดยรวมพบว่า องค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งมีอิสระในการทำงานแต่มีงบประมาณสนับสนุนไม่มาก พบการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งเป็นไปในลักษณะของบัญชีค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งในการหาเสียงอาจไม่ถูกต้องตามกฎหมายและเกินวงเงินที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้ ด้านของการแจ้งเบาะแสพบว่าเรื่องที่รับแจ้งเบาะแสมทั้งเรื่องที่มีมูลความจริงสามารถติดตามตรวจสอบได้ และเรื่องที่ไม่มีความจริง (เป็นลักษณะของการใส่ร้ายป้ายสี)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : ความสัมพันธ์ระหว่างทศนคติทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การตรวจสอบการเลือกตั้งกับความสุจริตเที่ยงธรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าตัวแปรทศนคติทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการตรวจสอบการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์กันและมีผลต่อตัวแปรความสุจริตเที่ยงธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และ .05

นอกจากนั้น ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญจากรายการข้อคำถามปลายเปิดดังนี้ : ต้องให้การศึกษากับประชาชนให้ทั่วถึง ให้มีการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งกับ

เยาวชนและผู้สูงอายุในชุมชน ควรให้ผู้นำชุมชน หรือผู้นำชาวบ้านที่มีความรู้ทางการเมืองและ กฎหมายวางตัวเป็นกลางและ เป็นผู้นำในการมี ส่วนรวมเพื่อปลูกจิตสำนึกของชาวบ้านในการมี ส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น และควรสร้าง ตั้งแต่เด็ก จัดอบรมและจัดกิจกรรมให้ความรู้ ประชาธิปไตยทางการเมืองกับการเลือกตั้งทุกระดับและสร้างวิทยากรในชุมชนเพื่อส่งเสริม ความรู้แก่ประชาชนอบรมประชาชน/อาสาสมัคร ให้มีความรู้เกี่ยวกับการทุจริตและเลือก ตั้งให้มากขึ้น ร่วมเป็นเครือข่ายสังเกตการณ์/ ตรวจสอบการเลือกตั้ง ควรเพิ่มจำนวนผู้รับแจ้ง เบาะแสให้มากขึ้น และเพิ่มหน่วยเฝ้าระวังให้ กระจายมากกว่าเดิม ผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวใน องค์การเอกชน ควรมีการคุ้มครองสวัสดิการ ให้มากขึ้นเพราะไม่กล้าแจ้งข้อมูลและไม่กล้า แสดงตัวเนื่องจากเกิดความกลัว ประชาชนส่วน ใหญ่ยังไม่ค่อยกล้าเปิดเผยชื่อ สกูล ที่แท้จริง

ภาครัฐควรส่งเจ้าหน้าที่ไปให้ความรู้แก่ ประชาชนอย่างทั่วถึงทุกชุมชน ให้ความรู้แกน นำต่างๆ ประชาสัมพันธ์ให้มากๆ สร้างเครือข่ายให้ความรู้เพื่อขยายผล จัดประชุม/อบรม เพื่อให้ความรู้ในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชน จัด ตั้งให้มีแกนนำการตรวจสอบให้ครบทุกหมู่บ้าน สร้างเครือข่ายให้เห็นผลเสียของการทุจริตการ เลือกตั้ง สร้างเครือข่ายตรวจสอบการเลือกตั้ง อบรมให้ความรู้แก่แกนนำสมาชิก

องค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งที่ เข้าสังเกตการณ์เลือกตั้งมีสภาพไม่แข็งแรง งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณสนับสนุน บุคลากรไม่มีความรู้และไม่รู้วิธีการที่ต้องใน

การทำงาน บุคลากรบางคนไม่มีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่รู้ ข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ขาดการให้ความรู้แก่อาสาสมัคร องค์การตรวจสอบเอกชนมีสมาชิกน้อยไม่มีความเข้มแข็งและมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถจำนวนไม่มาก ให้ความรู้บุคลากรที่เป็น อาสาสมัครองค์การเอกชน ให้มีความรู้ในเรื่อง ของการจัดการเลือกตั้งอย่างเป็นระบบ และมี มาตรการที่ชัดเจนในการตรวจสอบการเลือก ตั้งหรือการเฝ้าระวังจัดงบประมาณสนับสนุน ตลอดจนอุปกรณ์ วัสดุที่จำเป็นต้องใช้สนับสนุน งบประมาณให้เพียงพอ สนับสนุนอุปกรณ์ใน การตรวจสอบการทุจริต เช่น กล้องถ่ายภาพ โทรศัพท์ เครื่องบันทึกเสียงและวัสดุอุปกรณ์ อื่นๆ ที่จำเป็นบางองค์การมีกลุ่มบุคคลจัดตั้ง องค์การขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การจัดการเลือกตั้งเป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หน่วยงานหรือ องค์การและบุคคลที่มีบทบาทในการดำเนินการ จัดการเลือกตั้งควรมีการดำเนินงานในลักษณะ ของการบูรณาการร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ดังนี้ 1) ร่วมกันรณรงค์ให้ประชาชนเห็นความ สำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้ง และการตรวจสอบการเลือกตั้ง เพื่อให้เห็นความสำคัญของ ความสุจริตในการเลือกตั้ง (โดยการให้มีผู้มา ใช้สิทธิสูงสุดจะช่วยป้องกันคะแนนการจัดตั้ง ได้) 2) คุ้มครองพยานหรือผู้แจ้งเบาะแสการ ทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เพื่อให้บุคคลดังกล่าว

ได้มีความมั่นใจในความปลอดภัย และมั่นใจในการให้ข้อมูลข่าวสารในการเลือกตั้ง 3) สร้างขวัญกำลังใจและความภาคภูมิใจในการมีส่วนสำคัญและก่อนเกิดประโยชน์ต่อการเลือกตั้งให้กับประชาชน ด้วยการให้รางวัล หรือการประกาศเกียรติคุณต่อสาธารณชน 4) จัดตั้งศูนย์รับแจ้งเหตุร้องเรียนการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งตลอด 24 ชั่วโมง และต้องมีการประชาสัมพันธ์ช่องทางกรรณการร้องเรียนให้กับประชาชนทราบอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง และ 5) หน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่จัดการเลือกตั้งควรมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน เพื่อการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง มีใช้กระทำเฉพาะในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น และผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1) การปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครองค์การเอกชน ด้าน การเฝ้าระวังควรเพิ่มระยะเวลาในการเฝ้าระวังให้เป็นการเริ่มต้นใน

ช่วงของวันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งหรือการประกาศให้มีการเลือกตั้งมีผลบังคับใช้และให้มีผลสิ้นสุด ณ วันเลือกตั้ง

2) ควรส่งเสริมและพัฒนาความรู้แก่อาสาสมัครให้ครอบคลุมในเรื่องของความรู้เรื่องกฎหมายเลือกตั้งและเทคนิควิธีการตรวจสอบการเลือกตั้ง

3) ควรสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการเฝ้าระวังและเก็บหลักฐานให้เพียงพอและทันสมัย

4) ควรมีนโยบายในการคุ้มครองความปลอดภัยของอาสาสมัคร พยานและประชาชนที่ให้ข้อมูล เพื่อสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่และให้ข้อมูลตลอดถึงควรมีสวัสดิการคุ้มครองครอบครัวของบุคคลดังกล่าวในทุกกรณีที่เกิดขึ้น

5) ในทุกครั้งที่มีการจัดการเลือกตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีการจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนตลอด 24 ชั่วโมง

เอกสารอ้างอิง

- ชาย โพธิ์สีดา. (2552). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรกร คำสิงห์นอก. (2550) **ยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อสร้างพรรคการเมืองอย่างยั่งยืน**. คุษณินิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ
- สายหยุด เกิดผล. (2550). **แนวความคิดในการจัดการเลือกตั้งที่จะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริต และเที่ยงธรรม**. เข้าถึงข้อมูลเมื่อ 7 สิงหาคม 2552 จาก <http://th.thaingoo.org.writer/view.php?id=443>
- สุภมาศ อังศุโชติ, สมถวิล วิถีการบรรณา, และ รัชณีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2551). **สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL**.

กรุงเทพฯ : มีสชั่น มีเดีย.

สุภาวค์ จันทวานิช. (2549). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรุณ รักธรรม, และ ณรงค์ กุลเทศ. (2552) **เอกสารประกอบคำบรรยาย การวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Ellis, J. W., (1981). **Judges and politics: Accountability and independence in an election year**. Retrieved January 6, 2004, from <https://repository.unm.edu/.../Ellis-Judges%20and%20Politics.pdf>

Lendman, S. (2009). **Iran's Election and US – Iranian Relations**. Retrieved April 28, 2008, from www.globalresearch.ca/PrintArticle.php?

Nelson, S. (2000). **Ethical Behavior**. Retrieved January 5, 2004, from <http://www.aceproject.org/main/English/ei/eib01.htm>.

Pinto – Duchinsky, M. (1997). **Ensuring openness, transparency**. Retrieved January 6, 2004, from <http://www.aceproject.org/main/english/pc/pc26.htm>

Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory* (2nd ed). New York: Harper & Row.